

Kód:	SR/06/2026	
Číslo jednací:	UTB/26/008280	
Klasifikace dokumentu:	INTERNÍ	
Druh:	SMĚRNICE REKTORA	
Název:	Stanovení postupů k bezpečnému nakládání se zdrojem ionizujícího záření	
Organizační závaznost:	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	
Datum vydání:	09.02.2026	Verze: 01
Účinnost od:	09.02.2026	
Vydává:	prof. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.	
Zpracovala:	Ing. Kouřilová Lenka	
Spolupracoval:	Mgr. Petr Bernatík	
Počet stran:	6	
Počet příloh:	1	
Rozdělovník:	Zaměstnanci a studenti UTB	
Podpis oprávněné osoby:	prof. Mgr. Milan Adámek, Ph.D., v.r.	

Článek 1 Účel

- (1) Tato směrnice upravuje pravidla pro nakládání se zdroji ionizujícího záření (dále jen „ZIZ“) na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně (dále jen „UTB“), a povinnosti vyplývající z kategorizace radiačních pracovníků a ZIZ, v souladu se zákonem č. 263/2016 Sb., atomovým zákonem, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „atomový zákon“) a navazujícími prováděcími předpisy.

Článek 2 Rozsah působnosti

- (1) Směrnice se vztahuje na všechna pracoviště UTB, kde se nacházejí uzavřené radionuklidové zářiče nebo kde dochází k činnostem vedoucím k ozáření. Směrnice se vztahuje na zaměstnance, studenty a další osoby, které se mohou na těchto činnostech podílet.

Článek 3 Výklad vybraných pojmů

- (1) Ionizující záření (dále jen „IZ“) je přenos energie v podobě částic nebo elektromagnetických vln vlnové délky nižší nebo rovnající se 10 nm s frekvencí vyšší nebo rovnající se 3×10^{15} Hz, který je schopen vytvářet ionty.
- (2) Radioaktivní látka je jakákoliv látka, která obsahuje radionuklid nebo je jím kontaminovaná v míře, která z hlediska možného ozáření vyžaduje regulaci podle atomového zákona.
- (3) ZIZ je radioaktivní látka a předmět nebo zařízení jí obsahující nebo uvolňující, nebo generátor záření, kterým je zařízení způsobilé generovat IZ.
- (4) Dohlízející osobou je osoba pověřená dohledem nad radiační ochranou a kontrolou plnění povinností podle atomového zákona.

- (5) Radiační pracovník je každá fyzická osoba vystavena profesionálnímu ozáření v rámci plánované expoziční situace.
- (6) Pověřený zaměstnanec UTB odpovídá za zajištění bezpečného provozu ZIZ v souladu s průvodní dokumentací daného zařízení, právních a ostatních předpisů BOZP a PO a vnitřních předpisů a norem UTB.
- (7) Sledované pásmo je prostor, který podléhá dohledu pro účely radiační ochrany.
- (8) Kontrolované pásmo je prostor s kontrolovaným vstupem, v němž jsou zavedena zvláštní pravidla k zajištění radiační ochrany.
- (9) Radiační mimořádná událost je událost, která vede nebo může vést k překročení limitů ozáření, která vyžaduje opatření, jež by zabránila jejich překročení nebo zhoršování situace z pohledu zajištění radiační ochrany.

Článek 4 **Odpovědnosti a pravomoci**

- (1) Odpovědnou osobou a zároveň dohlížející osobou (dále jen „DO“) za radiační ochranu na UTB je odborně způsobilá osoba dle § 221 atomového zákona, kterou je příslušný zaměstnanec externího dodavatele, společnosti VF, a.s., Svitavská 588, 679 21 Černá Hora.
- (2) Za vedení záznamů, školení a dohled odpovídá pověřený zaměstnanec UTB ve spolupráci s technikem BOZP.
- (3) Pověřeného zaměstnance UTB jmenuje rektor dle přílohy č. 1.
- (4) DO:
 - a) provádí každoročně informování, vzdělávání a přezkušování radiačních pracovníků;
 - b) v případě zjištění porušení pravidel radiační ochrany má pravomoc zastavit práce se ZIZ;
 - c) zajišťuje evidenci osobních dávek;
 - d) informuje radiační pracovníky o výsledcích jeho monitorování;
 - e) zpracovává dokumentaci pro účely radiační ochrany a provádí její pravidelné revize;
 - f) řeší neshody v oblasti radiační ochrany;
 - g) vede evidenci o pohybu a stavu ZIZ, zařízení a přístrojů majících vliv na radiační ochranu;
 - h) zasílá údaje o generátorech záření a uzavřených radionuklidových zdrojů na Státní úřad pro jadernou bezpečnost (dále jen „SÚJB“);
 - i) provádí šetření mimořádných radiačních událostí nebo radiačních nehod, případné ztráty, nebo odcizení ZIZ;
 - j) kontroluje realizaci nápravných opatření;
 - k) provádí hodnocení způsobu zajištění radiační ochrany vykonávané činnosti.
 - l) zajišťuje přejímací zkoušky a zkoušky dlouhodobé stability a předkládá výsledné protokoly pověřenému zaměstnanci UTB.
- (5) Pověřený zaměstnanec UTB

- a) zajišťuje informování DO o pohybu a stavu ZIZ, zařízení a přístrojů majících vliv na radiační ochranu;
 - b) zajišťuje podklady pro vypracování ročního hodnocení radiační ochrany a předání těchto podkladů DO;
 - c) informuje DO o zjištěných neshodách týkajících se radiační ochrany.
 - d) zajišťuje kalibraci a ověřování měřících přístrojů;
 - e) provádí zkoušky provozní stálosti, o kterých vede záznamy do provozního sešitu;
 - f) je povinen účastnit se pravidelného informování, vzdělávání a přezkušování v oblasti radiační ochrany.
- (6) Obsluha ZIZ
- a) provádí obsluhu ZIZ dle návodu k použití;
 - b) je povinna účastnit se pravidelného informování, vzdělávání a přezkušování v oblasti radiační ochrany.

Článek 5

Kategorie pracovníků a pracovně lékařské prohlídky

- (1) Radiační pracovníci na UTB jsou zařazeni do kategorie B.
- (2) Radiační pracovníci kategorie B mohou být vystaveni dávce vyšší než 1 mSv za rok, ale nižší než limity pro kategorii A.
- (3) Radiační pracovník kategorie B je vyslán na pracovně lékařskou prohlídku:
 - a) v případě věku do 50 let 1 x za 4 roky;
 - b) v případě věku nad 50 let 1 x za 2 roky.

Článek 6

Informování a vzdělávání radiačních pracovníků

- (1) Před zahájením práce a pak následně pravidelně jednou za kalendářní rok provede DO školení radiačního pracovníka.
- (2) Součástí školení je i seznámení s dokumentací pro povolovanou činnost a vypracovanou zásahovou instrukcí, která je součástí „Dokumentace pro povolovanou činnost“..
- (3) Znalost radiačního pracovníka a jeho způsobilost k bezpečnému výkonu radiační činnosti je následně po provedeném školení ověřena testovou zkouškou, o které je proveden záznam.
- (4) Podpisem na formulář o testové zkoušce radiační pracovník potvrzuje, že bylo provedeno i příslušné školení.
- (5) DO zajišťuje pravidelné informování zaměstnanců pracujících se zdroji ionizujícího záření o velikosti efektivních dávek, které jim vznikají při výkonu práce. Vzhledem k charakteru pracoviště nejsou používány osobní dozimetry, ale dávky jsou stanovovány výpočtem na základě pracovních postupů, doby expozice a parametrů zdrojů ionizujícího záření.

Článek 7

Pořízení nového zdroje ionizujícího záření

- (1) Každá fakulta či součást je povinna nahlásit technikovi BOZP a PO veškerá ZIZ, které se vyskytují na jejich pracovištích.
- (2) V případě, že zaměstnanec z důvodů výzkumných, vědeckých či výukových pořizuje nový ZIZ, je povinen kontaktovat technika BOZP a PO.
- (3) Tento zaměstnanec dále spolupracuje na vedení evidence nového ZIZ, jeho registrace (pokud je vyžadována), přípravě dokumentace pro SÚJB a zavedení nového ZIZ do evidence radiační ochrany na pracovišti.
- (4) Evidence ZIZ vede technik BOZP a PO spolu s DO.

Článek 8

Postupy k bezpečnému nakládání se zdrojem ionizujícího záření

- (1) Všechny činnosti se ZIZ musí být registrovány nebo povoleny SÚJB. Povolení vyřizuje DO na základě nahlášení nového ZIZ od technika BOZP a PO.
- (2) Každý zdroj musí být zaevidován. evidenci řeší DO na základě poskytnuté evidence ZIZ technikem BOZP a PO.
- (3) ZIZ je možné používat pouze v souladu s podmínkami stanovenými výrobcem a dle pokynů DO a pověřeného zaměstnance UTB.
- (4) Pracovníci jsou zařazeni do kategorie A nebo B dle odhadované dávky. Na UTB jsou pouze pracovníci kategorie B.
- (5) Pracoviště musí být klasifikováno jako kontrolované nebo sledované pásmo.
- (6) Pracoviště musí být viditelně označeno výstražnými značkami IZ.
- (7) Používá se mezinárodní symbol a nápis: "ZÁŘENÍ – VSTUP POVOLEN POUZE OPRÁVNĚNÝM OSOBÁM".
- (8) Při práci se ZIZ musí radiační pracovník vždy používat vhodné osobní ochranné pracovní prostředky.

Článek 9

Postupy, jak zabránit neoprávněnému nakládání se zdrojem ionizujícího záření, jeho ztrátě, odcizení nebo poškození

- (1) UTB přijímá opatření, jejichž úkolem je bránit neoprávněnému nakládání se ZIZ, jejich ztrátě, odcizení či poškození. Jedná se o:
- (2) Organizační opatření:
 - a) Vstup na pracoviště se ZIZ je povolen pouze školeným a písemně pověřeným pracovníkům.
 - b) Technik BOZP a PO vede aktuální seznam pracovníků s oprávněním manipulovat se ZIZ.
 - c) Pověřený zaměstnanec UTB vede přehled o každé manipulaci, přesunu nebo použití ZIZ.

- d) Pracovníci musí být seznámeni i s bezpečnostními a právními důsledky zneužití nebo zanedbání povinností.
- (3) Technická opatření:
 - a) ZIZ musí být uloženy ve skříni nebo místnosti, která je uzamčená.
 - b) ZIZ musí být pravidelně kontrolovány a revidovány.
- (4) Postup pro případ ztráty, odcizení nebo poškození
 - a) Ztrátu nebo krádež je nutné hlásit do 24 hodin na SÚJB.

Článek 10

Postup pro případ odchylky od běžného provozu

- (1) Zaměstnanec provádějící činnost se ZIZ je povinen:
 - a) Přerušit práci se ZIZ nebo s přístrojem, u kterého došlo k nestandardní situaci.
 - b) Zajistit, aby nikdo nevstupoval do prostoru, kde může hrozit expozice.
 - c) Neprodleně informovat vedoucího pracoviště a DO.
 - d) Do odstranění závad přístroj nepoužívat.
 - e) Činnost na ZIZ specifikovaném v tomto článku může být obnovena až po posouzení DO.

Článek 11

Provozní deník, kniha návštěv

- (1) Pověřený zaměstnanec UTB vede provozní deník ZIZ a knihu návštěv.
- (2) Záznamy jsou předávány DO.
- (3) Provozní deník musí obsahovat:
 - a) označení zařízení, typ, výrobní číslo, umístění;
 - b) datum a čas zahájení provozu;
 - c) druhy prováděné činnosti na ZIZ;
 - d) měření a naměřené hodnoty;
 - e) záznam o kontrolách a údržbě;
 - f) záznam o mimořádné události nebo odchylce;
 - g) podpis oprávněné osoby po každém záznamu.
- (4) Kniha návštěv musí obsahovat:
 - a) datum a čas vstupu;
 - b) jméno a příjmení návštěvníka;
 - c) název organizace, jejímž jménem návštěvník vstupuje k ZIZ;
 - d) důvod návštěvy;
 - e) doprovod nebo osoba odpovědná za návštěvu;

- f) čas odchodu z pracoviště;
- g) popis návštěvníka.

Článek 12

Závěrečná ustanovení

- (1) Přílohou této směrnice je vzor jmenování pověřeného zaměstnance za ZIZ.
- (2) Tato směrnice byla projednána se zástupci všech odborových organizací působících na UTB dne 27.1.2026.

Verze dokumentu			
Datum	Verze	Změněno	Popis změny
9.2.2026	01	Technik BOZP a PO	Vytvoření dokumentu